

#POZDRAJ BÓH ČASOPÍS EVANGELSKÍCH SERBOW

12. číslo · ISSN 0032-4132

Budyšin, december 1984

Lětník 34

Serbske hody

Měrćin Nowak-Njechorński

Jurij Brézan

Lubozne džéčo

Lubozne džéčo,
rodzene k zbožu,
budź na swět k nam powitane.
Wšón lud so tebi kloni
a z wěżow radosć zwoni.

Lubozne džéčo,
nadžija naša,
njech budź mér na zemi wšej,
njech swita jasne ranje.
Budź ludźom spodobanie!

po K. A. Kocoru

W tym samym času pak so sta, zo přikaznja wot kejžora Awgustusa wuńdže, zo by wšitkōn swět zapisany był, a tuto zapisanje bě to najprěňše a sta so w tym času, jako běše Cyrenius z bohotom w Syriskej, a wšitcy džechu, zo bychu so dali zapisać, kóždy do swojego města. Tuž poda so tež Józef z Galilejskeje z města Nacareta horje do židowskeho kraja k Dawidowemu městu, kotremuž rěkaju Betlehem, dokelž běše z doma a roda Dawidoweho, zo by so zapisać dał z Marju, swojej slubjenej, kotař běše z čežkim žiwotom. A jako tam běstaj, dońdže čas, zo dyrbješe porodzić, a wona porodzi swojego prěnjeho syna a powi jeho do pjeluškow a položi jeho do žloba, přetož njemějachu hewak žaneho městna za njeju w hospodze.

Luk. 2, 1-7

Hrono za decembra:

Bóh je mje pósłal, zo bych chudym připowědał wjesole poselstwo, zo bych zahojił rozlamane wutroby.

Jez. 61, 1 b

Serbska biblia, z kotrejž sym hrono wotpisał, ma jako nadpis za cyły wot-řekz, kotryž so z tutym hronom započnje: „Chrystusowy prédarski hamt. Cyrkwje wjesele.“ Wona sćehuje z tym wukładowanie, zo je Stary zakón pokazowar na Chrystusa a cyrkę Nowego zakonja.

Zo je Jézus chudym prédował, je wěste, a wón sam je to jako wosebite znamjo swojego pósłania wozjewil: „Dźitaj a powěstaj Janej wo tym, štož slyšitaj a widźitaj: Słipi widźa, a chromi chodźa, wusadni su wučisćeni, a hluši slyša, mortwi stawaju, a **chudym prédue so wjesole poselstwo...**“ (Mat. 11, 4 sc.) Jézusowy pomér ke chudym, zacpětym (clownikam, kurwam, Samarananam), potłocowanym a wuklukowanym je jasny – wón jędzeše a piješe z nimi, tak zo wumjetowach jemu jeho njepřečeljo, zo je wón pičk a žračk, přecel clownikow a hrěšnikow (Mat. 11, 19).

Před bohatymi je Jézus warnował. Znajemy jeho słwo, zo přeńdže předy kamel přez woko jehly hač bohaty do njebjeskeho kralestwa (Mk. 10, 25).

Cehoda je Jézus tajku wažnosć na chudobu kładł? Cehoda je wón za bohatych tutón wobraz wo kamelu wužiwał?

Jézus je z tym chcył wosebitosć kralestwa božego pokazać, je chcył pokazać, na kajke wašnje Bóh knježi:

1. Bóh, kotryž člowjekow lubuje, njemože wutrobu člowjeka wobknježić, doniž so člowjek cyle jemu njedowéri. Bóh chce, zo přewostaja člowjek zawěśczenie swojego byća, swojeje eksistency, jemu kaž dźeo swojemu nanej. To pak rěka, so znutrkownje wot wobsydsta dźelić (pri čimž woznamjenja to zwjetša tež zwonkowne dźelenje wot njego).

2. Bóh, kotryž chce, zo bychu hłodni so nasyńcili a ci, kotfiž pišća, so wjeselili, njemože swoje knjejestwo postajić, doniž njepodadža ci wot jeho ducha wobknježeni tež faktisce swoje wobsydsto tam, hdzež je to trjeba. Dołhož pak su w jednym kraju jara bohaći a zdobom jara chudzi, njemože sprawnosć dobyć a boże kralestwo njemože so přesadzić.

Bohaty móže potajkim jenož do njebjeskeho kralestwa přinć, hdyž stanje so přez wotbyće swojego bohatstwa tak suchi, čenki, zo dže přez woko jehly! To je zmysł tuttoho słowa.

Hišće jónu jasne: Štož měni, zo trjeba wjèle materielnych kubłów k zawěśczeniu swojego žiwjenja, tón njedowěrja so we woprawdžitości Bohu, tón njewotewrja so jeho hnadle.

Chudy pak njeje dotal činił nazhonjenje, zo može swoje žiwjenje přez bohatstwo zawěścic, a je tohodla wotwyrjeny božemu wjesolem poselstwu.

Tute přemyslowanja su runje džensa jara wažne. Do našeho kraja a do našich wosadow nosy so zwonka našich mjezow nastajenie, kotrež njehodži so hinak mjejanowac hač woprawdžity materializm: Žiwjenje je hakle potom rjane, hdyž maš prawje wjèle materielnych wěcow wokoło sebje, kotrež su stajnje perfektniše, za kotrež trjebaš pak wjèle pjenjez a za kotrež dyrbis wězo tež wjèle dźelać. Při honjenju a žedženju za taj-

kim žiwjenjom wobsteji strach, zo křešćan woprawdže zhobi swoju křešćansku dušu, zo wón na přikląd zabudze, zo su druhé kraje, w kotrychž někak 800 milionow ludži cyle jednorje hłod trada, a to z wulkeho dźela nic tohodla, dokelž „woni njedželaja“, ale dokelž so wot bohatych tutych krajow wuklukuja.

Chudy być, kotremuž so wjesole poselstwo připowěduje, rěka, zbožo swojego žiwjenja wočakować wot božej hnady a jeje płodow.

Stary zakoń pak je tež příklad za cyrkę, kaž horjeka prajachmy. Kak je so wona měla po tutym słowie, kak ma so wona po nim? Ze zaśosée wěmy, zo je cyrkę njesměru winu zawirowała přez najwšelakoriše zwijazki z bohatymi. Ale bohužel njeje to jenož zašlosć. Tu měli wosadni wažny nadawk, swoju cyrkę a swoje cyrkwy přeco zaso na tute słowo, kotrež smy tu rozpominali, dopominać.

Duchowna swoboda wot bohatstwa je puć k woprawdže z-Božownemu, prawemu žiwjenju, kotryž je nam Jézus sam w swojej chudobje „předkročil“ – slídujmy jeho!

Cyril Pjech

Gerat Lazar

Stawizny serbskich cyrkwin- skich dnjow

19. serbski cyrkwiński dźeń –
26./27. junija 1965 w Budestecach

Wón steješe w znamjenju Husoweho jubileja, kotryž ewangelska cyrkę w tym lěće swječeše, a měješe temu „Wěnosć dobudźe!“

Jan Hus, česki reformator, bu 6. julija 1415 w Konstancu jako martrar spalený, potajkim runje před 550 lětami, a mjejanowe słwo bě jeho wosobinske heso, po kotrymž je sam žiwy byl a kotrež je

zawostaji swojim přiwišnikam. Husa běchu tehdom morili, ale jeho mysele, jeho duch je žiwy wostał. To móžachmy runje na tutym cyrkwińskim dnju nazhonić. K tomu mějachmy wukluk w Budestecach přeni raz českich ekumenskich hosci postrowić, to běše naš dołholétny přecel senior Lanštjak z Prahi, sotra fararka Soukupová a dekan prof. dr. Kaňak. Wobaj běstaj sobustawaj Českosłowakskeje Husoweje cyrkwy. Senior – to je tak wjèle kaž pola nas superintendent – Lanštjak słuša do ewangelskeje bratrowskeje cyrkwy. Wón rěčeše sobotu popołdnju wo wliwie Jana Husa na Měrčina Luthera. Tutón przednošk dźerzeše nam k wjeselu w serbskej rěci. Smy wšitcy z wulkej kedžbosću słuchali. Wón mjez druhim praješe, zo je Luther 6. julija 1519 – runje na dnju Husoweje smjerće – w Lipsku před dr. Eckom wuznał, zo je Hus wjèle dobreho wučił, zo je Konstanski koncil jeho z njeprawom jako kecarja zasudził a zo je wón (Luther) wjèle wot njeho naukuny.

Njedželu předowaše wosadny farar Rejsler, a hosćo postrowichu kemšerjow. Budestecanski cyrkwiński chor spěvaše serbsce. Tež pozawny sobu skutkowachu. Zabyć njechamy tež připołdniše spěwanje swojich serbskich ludowych spěwów na zelenej luce. Wjedro bě rjane, ale runje to běše najskerje tež na tym wina, zo tón raz tak wjèle woptarjow njebě kaž 1959 w Budestecach a na předawšich cyrkwińskich dnjach. Kak to? Mnozy dźelachu doma po předy deščowatych dnjach na synach a so bojachu, zo dešć na nowy tydzeń zaso přińdze.

Njeh je, kaž chce, přitomni dožiwiču rjany cyrkwińskie dźeň. Popołdniša zhromadźizna dosta tonkroć swój wosebitý raz, zo nam člony Němsko-Serbskeho ludowego dźiwadła čitachu hru wo Janu Husu. Hra nam přestají, jak je

Byrgle w Budestecach

česki reformator ze znutřkowného nuzowanja svůj puć nastupil a po nim swěru hač do smjerće kročil.

Na dobre a jadriwe wašnje porčeštaj k nam potom hišće knjeni fararka Rejslerowa a naš luby bratr Čabran-Pořínski k heslu tutoho dňa a magistra Jana Husa, kiž je sam prajil:

Pytaj wěrnost,
posluchaj na wěrnost,
wukn wěrnost,
lubuj wěrnost,
budź swěrny wěrnosti!
Zakitaj wěrnost
hač do smjerće!

20. serbski cyrkwienski džen 18./19. junija 1966 w Bukecach

Tema rěkaše: „Durje su wotewrjene“, mjenujicy za bože slowo a ewangelij. So botniša zhromadzizna bě zwiazana ze schadzowanjom Serbskeho wosadneho zwiazka. Předsyda, superintendent Wirth, nawjedowaše tute posedženje a rěčeše wo nětčišim položenju w dwurěčnych wosadach našeje krajneje cyrkwy. Wosebje džše wo serbske duchowne zastaranje tych wosadow, hděz njeje serbski farar. Zasadnje ma so w tuthich wosadach jónkróč wob měsac serbska boža služba postaji. Tuta zasada džensa hišće – 18 lét pozdžišo – placi. Potom so jara zajimawy přednošk přeloži, kiž bu nam z Čech připosłany. Džše w nim wo stawizny Niskeje, hděz je tež džensa hišće Ochranańska bratrowska wosada, a Niska bě najprjedy jako sydliščo českich bratrow wotmyslena, je pak tón raz pozdžišo zhubiła; jenož słowjanske mjenio hišće na to dopomina.

Wosadny farar a předsyda Serbskeho cyrkwienskeho dňa možeše wulku wosadu a lubych hoséi wita. Mějachmy zaso českeju fararjow mjez nami, k tomu słowakskeho bratra a pôlskeho fararja; wšitek pak běchu z ČSSR. Z Drježdžan bě přišoł wyši cyrkwienski rada Henckel, kotrehož bě biskop hakle njedželu do toho do jeho wysokeho zastojnsta zapokazal. Wón porča na jara lube wašnje k nam a slubi, zo chce so swěru wo serbske cyrkwienske zajimy starač. A to je wón tež džeržał, doniž njeje 1976 na wotpočink šoł.

Swjedženski předar běše farar Albert z Budyšina, kotryž zloži swoje předowanje na temu cyrkwienskeho dňa. „Wotewrjene durje“, tehdom za Pawołowe wjesele poselstwo w Europje po Lukašu (jap. skutki 16, 8–15) a tež hišće w našim času.

Serbski superintendent staji swoje powitanje pod slovo „My smy wšityc bratřa“. Naš horco lubowany a wysoko česčeny hosc z Prahi, senior Lanštják, namołwi nas z jadriwymi słowami chutnje, zo bychmy so wročili k swjatemu pismu a čerpali z tutoho žörla. Farar dr. Zyguš postrowi wosadu w mjenje Zhorjelskeho konsistorstwa a superintendent Busch w mjenje Budyskeje eforije.

Po połdiňa zhromadzizna steješe lětsa pod znamjenjom bibliskeje hry „Durje su wotewrjene“, kotruž nam hrainero – 3 mužojo a 3 žony – z Němsko-Serbskeho ludového džiwiadla w Budyšinje na přikladne a wubérne wašnje předstajichu. Widzachmy japoštoła Pawoła w Troasu w zapadze Małej Aziskeje. Wón a jeho sobudželačerjo njewědžachu sebi žaneje rady, kak misionski skutk po mało wuspěchach tam w kraju a na swěće dale pónďze. Ale wosnje so jemu muž

zjewi, kiž prošeše: „Přiňdž k nam do Macedoniskeje a pomhaj nam.“ To bě za nich bože powołanie do Europy. W Filipje zetkachu židowske žony, kotrymž ewangelijské predowachu; mjez nimi běše Lydija, kotrejž Knjez wutrobu wotewrē

za Chrystusa a jeho wěc, a z tym běchu tež durje wotewrjene za culu Europu. – Wšitecy přihladowarjo derje připosluchaču. Jim běše so cyly cyrkwienski džen jara lubił. Woni běchu woprawdze spokojeni.

Gerat Lazer

Swj. Pawoł rěci z Lydiju, z prěnjej křesćanku w Europje; wona bě japoštoła a jeho sobudželačerjow do swojego domu přijala.

Kurt Łatki

Industrialna produkcja w ratarstwje a přiroda

W swoim přednošku chcu rěčeć wo někotrych wliwach moderneho ratarjenja na přirodu a docyla na naš wobswět. Nima to być žane wědomostne rozjimane tuteje temy, ale chcu k njej wuprajić svoje měnjenje a swoje wosobinske nahlady.

K tomu je trjeba, zo zhladujemy wróćo do zašlosće:

Préz rólne reformu su so ryćerkubla w našich kónčinach na nowoburow rozdžili. 5–10 ha bě při tym přerězna wulkosć. We wjeskach, w kotrychž zdawna hižo ryćerkubla wobstejachu, mějachu tam zasydleni burja tež lědma hdý wjace hač 10 ha pôdy. Jich předchadnicu běchu robočenjo. Tuči chěžkarja možachu jenož skromnje sebje a swoju swójbu zežiwić. W běhu generacijow přikupowaše so kónček po kónčku pôdy, tak zo so hospodarstwa powjetšichu a sej z tym swoju eksistencu zawěscichu.

Po wójnje bě wjèle hródzow prôzdných, wobstatk skotu přiběraše jenož pomalu. Nowoburja dyrbjachu sej swoje bydlenske a hospodarske twarjenja wutwari. Lědma štò měješe mašiny. Za wjetyšnu nowoburow bě to nowy započatk w nowej domiznje. Džél tuthich „nowych“ njebě zwiazany z podu a zwrešći. Préz to swobodne pola znowa rozdželičhu. To njemôžeše trajnje na dobro być. Po woli stata założichu přenje prodrustwa. Hačrunjež so podpěrowachu, njeběchu přenje prodrustwa hospodarsce sylne. Jich pola běchu rozkuskowane. 1960 běše stat a strona rozsudženej,

wšich burow w prodrustwach zjednoći. Z tym spjelni so hłowne żadanje marxizma, zo nimaja produkcske srédky w priwatnych rukach być. A pôda je w marxistiskim zmysle tajki produkcske srédk.

W prěnich lětach prodrustow džělaše so w ratarstwje hišće po starym wašnju, a tuž njezapřimny ratarstwo hišće přehuboko do přirody a do wobswěta. Skót bě hišće w hródzach burow, a pola běchu přewidne, tak wone na př. w Přivcicach njeběchu wjetše hač 16 ha. W lětomaj 1966–1967 wutworichu so kooperacie. W nich wobdželachu wjacore prodrustwa zhromadnje swoju rolu. Stat wuwi wulki program: W ratarstwje mějachu so přesadžić na industriju podobne produkcske metody. K tomu dželeštej so skótka a rostlinska produkcja. Wutworiču so ACZ, zo by so móhla w ratarstwje we wulkim stilu chemija nałozować.

Kajki bě další puć? Naša prěnja kooperacija Budyšink z wokolnymi wsami wobdželowaše 1 500 ha. Dwé lěče pozdžišo, 1973, přidruži so k tomu Bart z wokolinu z dalšimi 1 500 ha. 1976 zjednočihu so tři wulke kooperacie do KAP Delnja Kina. 8 800 ha sahaja z Kołwaza do Lubochowa, z Chójnicy do Dubrawki.

Što je nětk z našimi polemi a honami?

Su wulke, po našich předstawach su přewulke. Pola, na kotrychž so jedna rostlinska kultura plahuje, su w našim prodrustwje na 80 do 100 ha wulke. Nje-

powjetši so jenož wulkosć polow, tež traktory su džensa wjetše a češe, na př. waži K 700 wjace hač 12 tonow. Na připowěšaki hodži so nakładować 6 do 8 tonow. Pługi su šroke, podwóraja naraz pôdu w šerokosći 1,20 m do 2,40 m. Mašiny k wobdželanju role su 5 do 10 m šroke. Wulkotno to napohlad. Konjacy zapřah zašlošće je w přirunaniu k tomu kaž zapřah mrowjow.

Technika pak nima jenož wulke lěpšiny, ale ma tež swoje hubjene stronki a tych nic mało. Spręja je technika jara droha, a to nic jenož jeje nakup, ale tež jeje hladanie. Nimale třecina sobustawow našeho prodrustwa je wučezena z reparowanjom a hladanjom mašinow. Dale su k tomu trébne wulke Hale. Dželačerjo, kiž příndu zdžela ze zdalenoscē 8 km na dželo, trjebaja kantiny a sozialne rumnosće. 3 do 4 awta su koždy dželo po puću, zo bychu wobstari trébne dželo a materialje. Naše prodrustwo wobsteji drje z třoch wotdželow (koždy po někak 3 000 ha), tola žně žita, rěpy a běrnou so centralne nawjeduja. Zdalenosće so powjetša. We wjesnym prodrustwie mějachmy snadž 1 km puća hač na dželo, džensa mamy 5–8 km jec. Po tých zdalenoscach ma so někt wso wozýć: hnoj, hnojivo a cyle žně. Jeničce wulka hródz w Budyšinku trjeba wšedne 200–250 tonow picy. Džensniše ratarstwo je wulke transportne předewzace. Fakty, kotrež dotal mjenowach, podroša produkciu. Dželo na wulkich zahonach zda drje so spěsne a tunje być, ale tak mjenowane pôdlanske košty su wysoke. K tomu příndu jara wysoke wudawki za čeriwa, za bencin a diesel, bjez kotorichž so docyla ničo njewjerći.

Naša pôda stlöči so wot čežkich mašinow tak, zo je zdžela kaž mortwa. Rola so tak hromadze stlöči a stołka, zo je w njej přemało powěrja a zo žiwjenje w njej wotemrēwa. Škodu načini na wulkich polach tež wětřik. Štomy, kerki, kerčizny su so zhobili, a wětřik može bjez zadžewkow dobru pjerśc z polow duć. Nimale žane přirowy wjac nimamy, město nich su so roły do zemje kladli. Přez to dešč pomału wotběži, a mokrota načini na polach škodu.

Další dypk, kotorij so njeje dosé wobkedžbowal: Přez twar wulkeje hrodze w Budyšinku maja we wokolinje Bukec lědžihišće howjada a z tym tež nimaja hnój. Z tym zwisuje přemało humusa, kotorij wšak je wažny za žiwjenje w pôdze a za zdžerženje wody w njej. Humus wšak je jedyn z regulatorow za stabilne wunoški w ratarstwie. Nětkele je tak: hdýž je jedne polo na př. za cokorowu rěpu předwidžane, ale jenož % pola přinjesu dobre wunoški, potom so njehladojo na to tež na třećeř třecinje cokorowa rěpa plahuje. Plan wotmény pôdow za wjacore lěta dowoli lědma warianty.

Kajke su někt wunoški, kiž naša rola, wobdželana z industrialnymi metodami, přinjese?

Wunošk žita je so w běhu lět nahladne zvyši, žnejemy 44–51 dt na hektar. Najwyši wunošk žita scyla w swětowym měridle su 60–65 dt/ha. Pola žita pomha nam chemija. Sredki skutkuja tak na rostlinki, zo stwielca njenarostu tak wysoke, zo to pak su sylniše. Z tym je možno, wjace hnojivo mjatać. Pola běrnou, rěpy a picy za skót njemožachmy lěta hižo tak zvyšene wunoški zwěsći. A wunošk cokoroweje rěpy je so zniži.

Technika drje nam wjeli džela wolži, ale wěmy wšitcy, zo tola bjez člowjeka njejdže. Na jednej stronje nam technika pomha, na druhej pak tež člowjeka honi. Džensa džela w ratarstwie jenož hišće 40 % telko ludži kaž w lěće 1960. Ličba

z ruku dželacyjch je rapidne spadnyła. W našim prodrustwie je přeržna staroba tutych ludži 55 lět. W priwatnym ratarstwie je so rěpa prjedy snadž w běhu jednoho tydženja přečahowala, džensa steja žony 5–6 tydženjow z motyku na polu. Samsne płaci tež za žně slomy, za běrnzběranje a za sortērowanje běrnou. K tomu hišće přińdze, zo so džensa w změnach džela, a to hač do nocy. Dokelž mała horstka tutych ludži hustodosć sama dodžela njemože, pomaha šulejro, studenca, dželačerjo z industrie a přistajeni na žnjach. Po tutych pomocnicow dyrbimy z busami jec a dyrbimy jich tež z jědžu zastarać. Wso to nas zaso tótož pjenjez a druhdy tež čuwow płaci.

Z koncentraciju rostlinow samsneje družiny na jednym městnje mőže tež ličba škodnikow a ličba rostlinskich choroscow priběrać. Njeródz na polach so džensa z wulkeho džela z chemickimi srédkami, z herbicidami, zaničuje. To zda so dobra wěc być, je to tuňšo, hač hdy by so dyrbjało z ruku dželač, a nimo toho njeplaći telko časa. Za koždu družinu rostlinow mamy wjacore specielle srédky. Tež přečiwo zwěrjatam-škodníkam mamy wulku ličbu jědow – cyly katalog połny. Tute jedy njepotupja pak jenož škodnikow, ale zdžela tež wužitne insekty, kotrež nimo ptačkow přirodne škodnikow zaničuja. Na někotre škodníki jedy počas wjace njeskutkuja; škodníki su imuniżowane přečiwo tutym jědam. Wočiwdnje mőžemy to zwěsći pola běrnjaceho bruka. Dyrbja so přeco zaso nowe, zwěsťa sylniše jedy nałożowawać. Někotre škodníki so spěsne rozmnoga, a kóžda nowa generacija dyrbji so znowa zaničować.

Z tutymi chemikalijemi najwšelakoriščich družin dyrbimy žiwi być. Zdžela příndu chemikalije tež z wodou a wutkami do rostlinow, a na koncu zjemy my je sobu. Njeje džensa hišće wotwidzeć, kotre scěwki změja tute metody po dlešim času za zwěrjata a ludži. Jedne pak dyrbji wšitkim, kotorij z tajkimi srédkami dželač, jasne być: njeprodukować njehladaj na to, što nas to płaći; ale: Naše wnučki chzeda tež hišće žiwi być!

Hłowny problem, nic jenož w našim kraju, je džensa čistota wody. Chcemy so nadžijeć, zo budže so za to w přichodze hišće wjace činić hač dotal. Problem drje je znaty, ale jeho rozrisanie je drohe. Njeby pak nas to hišće wjace płaciło, hdyž budže bórze přepozdze?

K žiwjenju tež trjebamy powětr. Stočisty powětr je, začuwamy drje předewšem po čoplym dešču. Potom mőžemy zaso prawje předychać. Powětr, kotorij wšednje dychamy, je połny procha přez jězdzenie awtow a traktorow, je połny popjela a sazow z wulkich a malych wuhenjow, je połny ptuna z motorow jězdidłow, je połny smjerdza hnójnic (Güle). Mamy mjenje lěsa, kotorij je přirodny filter za powětr a jón čisty džerži.

Wjeli štowow a kerčiznow při pôlnych pućach, wjeli małych lěsow su so stali z woporam moderneho ratarstwa na wulkich zahonach. Pomału so tu a tam znowa něsto nasadži, ale je to hišće přemało.

A skónčenie: Hdžje je naša zwěrina wostała? Lědy widžiš džensa hišće zajaca. Stož so njestanie z woporam wobchada na dróhach, to so wot wulkich mašinow na polach skóncuje. Sornow mamy džensa snadž jenož hišće třecinu toho wobstatka kaž w zašlošći. Bažantz nimaja žanoho přirodneho škifa wjace a su drje so tež z woporam jědow stali. Samsne mőžemy rjec wo kurotwach. Wjeselimi so, zo slyšimy tu a tam hišće škowronč-

ka spěwać. Škórcow a wrónow, kotrychž wšak tak jara njelubujemy, mamy dosć. Přežili hač do džensniše su tež kibuty (Kiebitz), hačrunjež tola wonka na polach lahnu.

Što drje bych mohł dobreho k předležacej temje prajici?

Tute prašenie mje njepušći při rozmyslowanju wo cyjeļ problematice. Štož sym hač dotal prajił, zawostaji snadž zaćiś, zo su faktys pod negatiwnym aspektom hromadze znošene. To pak njebej mój wotpohlad. Džensa rěči so wjeli wo wuspěchach, zamjelač pak so druhdy při tym tak mjenowane „pôdlanske wuskutki“. A na tute sym chcył skedžbnić a z tym drje njejsym džensa sam ze swojim mjenjenjom.

Bur w prodrustwie Delnja Kina ma džensa lětnje 18 dnjow dowola. Wón može swój dowol přežiwić w bungalowach prodrustwa při morju, njedaloko Berlina, w Harzu abo w Chołmje pola Niskeje. Prjedy tajke něsto možno njebej, wšak njemožeše bur swój skót sobu wzać. Ja sam njemějach 23 lět žanoho prawego dowola. Bur prodrustwa ma znajmjenša 6 měsacow wob léto rjadowany dželowy čas, z tym ma wón na koždy pad wjace swobodnego časa hač prjedy. Nimo toho zeznaje na džele wjace nowych ludži. Mnozy maja swoje wjeselo nad techniku. Někotri wukonjeja džensa džela, na kotrež přjedy ženje njebuču myslili. Bur prodrustwa dostaňe kaž dželačer měsačnje swoju mzdu. Mzda bura zašlošće běše to, štož bě sej sam nadželał, tón jedyn z wjace wuškinosću, pilnosću a zbožom, tamny z mjenje. W prodrustwie tajkich rozdželow w dalojke měrje wjace nimamy. A hišće něsto: Naše wjeski su rjeňše hač naše města!

Ze swojim přednoškom sym chcył mjez druhim na to pokazać, zo stej ratarstwo a přiropa połnej žiwjenja. Wobmyśle prošu, hdyž wzaće sej hoře pjerše, zo je nam stwórba dariał do tuteje małeje hromadki wjace živych organizmow, hač je džensa člowjekow na swěče. Nadawk ratarstwa njeje jenož w našim kraju, člowjekow zežiwić. Za spjeljenje tutoho nadawka wjerći so wjeli kolesow, nam wočiwdne kolesa techniki a njewidźomne a njepreslēđujomne kolesa přiropy. Mjez woběmaj stajnje wuważeny počah stworić, zo by žiwjenje wostało a trało, w tym widžu trajny nadawk.

Sotra Frieda Wjelic njeboha

Wat přiwuzneje sotry Friedy Wjelic dostačmy list, w kotrymž wopisuje pořjeb. Chcemy jón tu wozjewić:

Štowrk, 16. 8. 1984, smy našu lubowanu četu Friedu k poslednjemu měrej přewodželi. Před tutym dnjom mějach dosć stracha. Kak budžemy jón njeść? Wšak běchu wšitke naše wutroby tak hłuboko z našej lubowanej četu Friedu zwjazane, a bolosć, zo wona njeje wjace mjez nami, bě a je jara wulka. Smy drje wšitcy KNJEZA prosili, zo by nas posylni při rozžonowanju. Bjez sylzow drje njebej, ale wšitcy čujachmy žohnowacej ruce BOHA. Wědžachmy tež, zo běchu mnozy w bliskosći a dalokosći w modlitwje pola nas.

Před pohrebnej swjatočnosću smědžachmy našu lubu četu Friedu na jeje poslednim ložu hišće raz widžeć. Jeje woblico bě měrne a spokojne, z wotblyšcom wěčnosće. Bě troštne, ju tajku wiđeć. Přeco zaso wjeli widžu tutón

wobraz před sobu. Hluboki, hluboki měr z njeje wuchadžeše.

Potom bě žarowanska swjatočnosť w kapałce lěsnego kěrchowa. Wjele krasnych věncow ležeše před kašcom. Na wšech bě napisane slovo z biblike. Na banče našeho wěnca bě napisane slovo z Jes. 33,17: „Twojej woči budžetej knjeza w jeho krasnosći wuhladać.“ – a na tamnej stronje bě napisane: „Posledni postrow wot Twojich lubych z domizny“.

Pohrjebne předowanje zložowaše so na słowo, kotrež bě sej četa Frieda hižo před lětami přala, napisane w scénju Jana 21,4: „Jako pak switaše, steješe Jezus při brjoze.“ Farar Hui, předstejičer diakonisowego doma Bleibergquelle, namaka tak rjane a troštowace słowa. Hdys a hdys citowaše tež někotre sady z awtobiografije „Ty pak dži“, kotrež bě četa Frieda před lětami napisala. Wón rěčeše tež wo jeje dožiwjenjach w džele jako diakonisa. Mjez druhim praji: „Četa Frieda bě křesčanka, živa po přikladež Jezusa!“ Swjatočnosť so skonči ze spěwom: „Ja sym prez Chrysta krawne raný nětkr prawy zaklad namakał.“

Přizamkný so zhromadne kofejpiče w domje diakonisow. Tu bě zhromadznych wjele přečelov, sobudželačerow a naša cyła swójba. Někotři misionarojo, misionarki a předawši sobudželačerjo

POWĚSCĘ

Serbska zwjazkowa zhromadźizna 1984

Prěni króć bjez dr. Pětra Malinka, bjez jeho poważnego sobudžela schadžowaše so lětuša Zwjazkowa zhromadźizna na Michałskiej farje w Budyšinie. Duci do schadžowarnje pohladach hišće na pomnik při Michałské cyrkwi k Lutherowemu lětu, kotrež bě na příklad tež plód jeho ducha.

Chcu tu strožbje čitarjow, z kotrychž wulki džél tuta zhromadźizna na cyrkwiniském polu zastupuje, informować wo naležnoścach wuradżowanja:

Zhromadźizna schadžowaše so dnja 22. septembra. Na zakladze hrona za tydzień, kotrež so z tutym dnjom skonči: „Chrystus praji: Štož sée sčinili jednomu z tutych mojich najmjeňších bratrow, to sée mi sčinili“, džeržeše farar Albert zawodnu nutrnost. Na zakladze tutoho hrona ze scénja po Mateju (25, 40) prašeše so farar Albert: „Čemu ma Serbski wosadny zwjazk, kotrehož organ zhromadźizna je, pomhać a komu ma wón pomhać?“ Wotmołwa je jasna, ale dyrbi so z časami do wědomja wołać: Checemy ewangelskim Serbam pomhać k wérje, pomhać we wérje a pomhać k tomu, zo so džerža serbstwa!

Prěni dypk wuradżowanja bě zapokazanje fararja Alberta jako serbskeho superintendenta přez krajneho biskopa dr. Jana Hempela dnja 11. nowembra. Hdyž tuto čitaće, budže wone hižo dawno nimo. Přemyslowachmy wo wuhotowanju zapokazanja a wo wabjenju wěriwych.

Lětsa su w našej krajnej cyrkwi wólby nowych cyrkwiniských předstejičerstwów. To woznamjenja, zo by so tež Zwjazkowa zhromadźizna znova wolić dyrbja. K tutom dypkej poradžowaše nas přitomny zarjadnički rada Lenk z Budskeho wobwodneho cyrkwiniskeho zarjadnistwa.

Dokelž wuradžuje so tuchwilu wo nowym zakonju našeje krajnej cyrkwe k serbskim wěcam – wosebje wo serb-

rečachu wo swojej zwjazanosći ze sotru Friedu a džakowachu so jej.

Nětk je wot nas wšech lubowana četa Frieda doma! Wona widzi krala w jeho krasnosći, swojego KNJEZA, kotrehož je jeje duša tak hluboko lubowala. A wona je we wulkej zhromadnosći tych, kotrež su před nami šli, jeho wobličo wuhladać a – kotrež na nas čakaja. Njech wón nas přihotuje na swój přichad!

W přichodnych čislach „Pomhaj Bóh“ chceme wozjewić rozmótwu, kotrež měješe sotra Frieda. Wjelic někak dwě lěće do swojeje smjerće.

Spominanje na Horsta Schneidera

Krajny cyrkwinski hudźbny direktor na wotpočinku Horst Schneider bu wot Boha po dželapohnym žiwjenju a dopeljenju mnohich wažnych nadawkow 21. julija 1984 w Darmstadē do wěchnosće wotwołany. 11. jutrownika 1984 w swjesci hišće swoje 90. narodniny.

Narodził je so w Budyšinie. Po wojeće Budskeho seminara je cyrkwisku hudźbu w Lipsku studował. W lěće 1924 bu wón za organista Pětroweje cyrkwi w Budyšinie powołany. Pozdžišo bu tam kantor a cyrkwinski hudźbny direktor.

Hnydom je so jara wo wožiwjenje najstaršeho chóra Łužicy, 1574 założeneho chóra inquilinow, starał. Chór bu powjetšeny, zo možeše 4hłosne spěwać. Koždu njedželu a na swjatyh dnjach

skim zastupnistwje a wo serbskim superintendenće –, so něstožkuli přeměni: Kompetency wobeju superintendentow, němskeho a serbskeho, su so eksaktnye postajili. Za dotalnu Zwjazkowu zhromadźiznu wuzwoli so nowe mieno: „Serbska wosadna zhromadźizna“. Tež wažnje wolenja tuteje zhromadźizny so změni, ale to hišće njeje doskoněnje postajale a ma so wot noweho zakonja rjadować, kotrež dyrbi Krajna synoda wobzamknyc. Wuradżowachmy wo tym, kajki wuznam wosadna zhromadźizna ma, hač ma wona synodalny charakter a kak daloko su němcy fararjo a němske cyrkwiske wjednistwa nuzowane, serbske prawa dodžerzeć. Rěčeše so tež wo tym, hač bychu serbske prawa tež z druhimi krajnymi cyrkwjemi, snadž we wobłuku zakonja ewangelskich cyrkwjow w NDR, so wujednać a zakotwić měli.

Dale rěčachmy wo wosadnym dnju, kotrež budže lětsa w Kulowje-Spalach a budže tež hižo nimo, hdyž tute číslo wuńdze.

Do přichoda pokazowaše zaso přichodny dypk: Kubłanski džen lěta 1985. Wón budže pondželu, 25. februara, na Hornčerskej. Namjetowachu so wšelake temy, dwě so wukristalizowaše: Zwonkowne a znutkowne misionstwo a zaběra z wuslědkami schadžowanja LWB (Lutherskeho swětoweho zwjazka) w Budapesće pod temu: „W Chrystusu nadžia za swět.“ Wobzamkný so, woboje zwjazać. Praji so tež, zo njesměli so Serbia jenož na swoje wobmjezować, ale zo dyrbja so tež z tym zaběrać, štož zaběra lutherskich křesčanow na dalokim swěće.

Dołho zaběraše nas Serbski ewangeliski cyrkwinski džen 1985. Za njon bě předsyda wuběrka cyrkwinskeho dnja,

spěwaše w Pětrowej cyrkwi, a to wjace króć. Rady spominam na tutu njedželsku službu jako gymnazist. Z wulkej luboscí a sčerpliwoścí je nas Horst Schneider wuwučował. Předewším pak běše wón wumělc na byrglach, znaty wumělc we wukraju. Tež mnohe kantaty, oratorijske a druhe hudźbne twórby je won wuwiedł.

1951 bu wón za krajneho cyrkwinskeho direktora do Zhorjelca powołany. Zdobom nawjedowaše wón tam ewangelisku šulu za cyrkwisku hudźbu, a to 12 lět. W lěće 1963 je wón jako wuměkar ze swojej mandželskej do Darmstadtka přečahnył. Tam mějachmy 17. nowembra 1983, znači z Budyšina a ze Zhorjelca, z nímaj njezapomnje zetkanje. Dejmantny kwas smědzeštaj swěćic. W malej, rjanej wjesnej cyrkwi pola Darmstadtka wotmě so swjatočnosť z dobréj hudźbu, wot něhdusiš řulerjow přednesenej. W swojej narěci sym so zložil na słowo ze 126. psalma: „Ton Knjez je wulku wěc na nas činił; teho so wjeselmy.“

Pawoł Albert

Hudźbny direktor Schneider spěchowaše wosebje našu njebočičku organistku Lubinu Holanec-Rawpowu. Wona zahori so jako jeho chöristka za hrače na byrglach; wón bě jeje přeni wučer a połoži z tym zaklad za jeje pozdžiše wuspěšne skutkowanje. Husičšo přewodźe Lubina chór inquilinow na byrglach abo zahra na sobotních hudźbnych nyšporach, při čimž žnjeješe prěnje wjetše wuspěchi.

red.

farar Jan Malink, hižo wšelake wujednał: Wón budže 22. a 23. junija 1985 we Wulkich Zdžarach. Tam je hižo wobjed wujednany, ale nic hišće tematika. Dalše trěbne wěcy wo cyrkwiskim dnju so tu hišće sčasom wozjewia. Smy wjele wo tym wuradžowali.

W sedym dypku wozjewi farar Albert, zo přeměni so redakcja našeho časopisa. To pak mjeztym tež hižo wěscé. Wón prošeše přitomnych a přez nich wšich Serbow wo rozprawy a kritiki a scyla wo dopisy. Tež tu so praji, zo nje-měli jenož rozprawy z wosadow być, ale tež ze swěta.

Před kónčej modlitwu superintendenta na wotpočinku Wirtha wupraji so dobra mysl: Smy w posledních lětech druhdy bjez nadžije byli, ale džé dale, mamy nadžiju za ewangelske serbstwo!

Cyril Pjech

Jězba přez serbsku holu

W serbskich wosadach mamy wšelake wjerški. Jedyn z nich, kotrež ma hižom dobrú tradiciju, je naš „serbski bus“. Tak so tež lětsa njedželu, 16. 9., skupina ze wšelkich wosadow w Budyšinie na puć poda. Zaso džeše do kraja srjeđ Wojerec a Běleje Wody. Kóždy wšak wě, zo ma tale krajina wjele kontrastow. Hustodosć maš na prawej stronje pola a ūki a na druhzej jamy a pusčinu. Tamle je mała zanjesena wjes, a něsto kilometrow dale je nowe sydliščo z wysokimi chěžemi a wjele tysac wobydlerjemi. Zelené chójny z dobrym powětrom a fabriki, kotrež njedobry dym wusylaja. Tole wšo smy na swojej jězbie nazhoniili – rjane a mjenje rjane.

Naša prěnja stacija běše Połpica pola Klukša. W rjenje za žnjowodžakny swjedźen wupyszenej kapalce zloži sotra Herta Hempelowa raňšu nutrnosć na heslo tamneho dnja: Pójće, modlmy so, a klakimy a padnímy dele před Knjezom, našim Stworičelom. Wona nas napominaše, zo bychmy so wjesili, Knjezej so džakowali a jemu nowy kérkuš spěwali. My smy so swěru po tym cyły džeń złożowali. Derje, zo běchu na našu nutrnosć tež někotři ze wsy přišli.

Dale jědzechmy přez rjanu serbsku holi do Hamora (Boxberg). Zo při tym přez mjezu ze Sakskeje do přjedawšeje Pruskeje přińdzechmy, začuchmy jenož na małym přeménjenju asfalta. W Hamoru smy sebi nowu kapału abo lěpje prajene wosadny centrum wobhladali. Wosadny farar Neumann-Wochožanski nas lubje powita a nas wodžeše přez rumnosće rjaneho twarjenja. Wón tež powědaše wo radoscach a staroscach swojeje wosady. Powšitkownje je drje znate, zo je so něhdy mała holanska wjes Hamor wuwila na wulku industrijný centrum. Tajke wuwicé přinjese za wosadu nowe nadawki. Zo je tam cyrkej živa, widžachmy z wočomaj na rjany, modernym twarjenju, zo je wona tež duchnowne živa, slyšachmy z rozprawy młodeho farara. Tak je tutón wosadny centrum wosredź industrie přičina nadzíje a džakownosće.

Přez Bělu Wodu jědzechmy do nam wšem znateho Slepoho. Tu mějachmy serbske kemše, na kotrež bě tež tojsto ze Slepjanskeje wosady přišlo. W předowanju nas serbski superintendent des. Albert napominaše, zo bychmy swěru we wosadze sobu džělali a zwolniwi byli, wšelke nadawki na so wzac. Tole wšo płaci předewšem tež našim serbskim wosadnym. Wosadny farar, superintendent Maiwald, nas wutrobnje witaše. Jedyń młody cyrkwiński przedstevjeřer nam powědaše wo Slepjanskim božim domje a wo wosadnym žiwjenju. Po kemšach dowjeze nas bus do Kromlowa. Tam wobjedowachmy a mějachmy swoju připołdiňu přestawkę, w kotrež smy po zwučenym wašnju wjele znatych spěwów spěwali a tež jedyn dočista nowy. Tež tamny znaty park sebi wobhladowachmy.

Program našeje jězby pak njebše hišće wučerpany. Tuž jědzechmy dale přez Gródk do Čorneje Pumpy. Hižom nazdala nas witach 200 m wysoke wuhjenje plunoweho kombinata, hdjež bě naša přichodna stacija. W ewangelskim wosadnym domje witachmy so z lubym Serbom, knjezom dipl. ing. Janom Symankom. Wón nam wjele zajimaweho powědaše wo plunowym kombináce. Zady přednošowarja mějachmy jako wołtarny wobraz siluetu ze železa tamneje fabriki před wočomaj, w kotrež počasu křiž poznachmy. Tak so wobraz derje k přednoškej hodžeše. Na kóždych kemšach wšak njebych chcył na njón hlaďać.

Z wustojmeho přednoška zhonichmy, zo so w tutej wokolinej hižom w lěće 1905 započa za wuhlom ryć. 1955 so natwari kombinat. Tu so brikety, koks, milina a plun produkuja. W 900 hektarow wulkim zawodze so wšedźne 100 do 120 tonow brunicy předžela. W kóždej hodžińje je za to 12 tysac tonow wody trěbne. 14 000 dželačerjow tam džela – za nas, zo bychmy to měli, štož nuznje trjebamy. Wjele wšelakorych problemow tam nastawa, kotrež džensa ani hišće přewidzeć njemóžemy. Njedžiwajcy modernejne techniki a pomérnje dobreje kwa-

*Pawoł z Lukašom a Timotejom a židowskej žonje w Filipje, mjez nimaj Lydija, přeźnja krěscianka w Europje.
(Hlej nastawek „Serbski cyrkwiński džeń w Bukecach“)*

lity brunicy wuchadža tam wjele jeda do powětra a wody. Dokelž energiju trjebamy a dosć drugich móžnotow nima-my, dyrbja so nowe jamy wurywać, dalše wsy so zhubić a přiroda so dale ka-zyc.

Ja so nadzijam, zo su připosłucharjo trochu poznali, kajke problemy nastawa, zo bychmy milinu, plun a wuhlo měli. My drje nimamy přewulke móžno-ty, w swojej domjacnosti z energiju lut-towač, ale wuživajmy koždu skladnosć! Stajnje dyrbi so k tomu napominać. Industrija wědomosć njech swěru so sta-ratej, zo so naš wobswět po móžnosći mało kazy. Namołwjeni pak smy my wšitcy!

Naša jězba bliži so swojemu koncej. Duce po puću pozastachmy w Němcach pola Kulowa, zo bychmy tam w katols-kej kapałce swoju wječornu nutrnosć swjeći.

Tutón djeń bě nam zaso wjele noweho a zajimaweho a rjaneho dał. To wšitcy wobdzělnicy připóznaču. Za to mamy so swojemu wjednikej Handrijej Wir-thej džakowač. To běše jeho prěnja jězba z nami. Nadzijomnje tež klětu zaso „serbski bus“ zarjaduje k našej radosći. Džakowač mamy so tež knjezej fararzej Cyriilej Pjechej, kotryž je so wuspěnje postarał wo dowolnosć za našu jězbu.

Měrćin Wirth

Michała w Michałskiej cyrkwi

Po tradiciji zetkachu so Michała, dnja 29. septembra 1984, w Michałskiej cyrkwi w Budyšinje žony Budyskeje eforije ke kublanskemu dnju. Djeń započa so z božimi służbami, kotrež měješe knjez farar Duntsch wot hospicialej wosady. Prědowanje steješe cyle w znamjenju jandželowego dnja. W nim rysowaše pře-

dar, kak wumóži arcyjandžel Michał před 555 lětami město Budyšin před nadběhom husitow. Jandželjo njehrajachu jenož při tutym podawku wulku rólu, ale woni naspmomjeja so po cyłym swjatym pismje přeco znova. Mamy wšu přičinu na nich słuchać, su džě wo-ni posoljo boži. Tola za mnogich je to njezrozumliwe. Bôh poslužuje so w lu-bosći cłowjekam jandželow, zo by nas škital.

Po božich słužbach wobdzeli so wšitkich 66 žonow na dželarni. Z flanelowej scény bu kwětkaca Łuka, přetož přitykny so za koždu přitomnu wosadu kwětka. Škoda, zo njemóžachu so wšitke kwětki přityknyc, hdyež njebě z tutych wosadow nichto přitomny.

Wjesołe spěwanje z našim kantorom přewodzeše wuwjedzenja kn. Engelmannowje wot krajneje cyrkwie z Drježdán. Mějachmy bajki hodač. Ze znatych bajkowych městnow so krótko citowaše, a štož znaješe bajku z tutej sadu, myto-waše so za dobrą wědu a zmužite sobudźelo.

Wobjed přinjese mału přestawku do rjaneho dnja. Wjesiachmy so, tu abo tamnu zaso zetkać, z kotrež so znajachmy wot zańdżených kublanskich dnjow, wosebje pak tež na nowe znate.

Popołdnjo pokročowaše so we wosadnej žurli. „Mudrosć w bajkach“ rěkaše tema.

Wšitke, kotrež tutón djeń dožiwichu, měnachu: Bôh dał, zo zetkamy so Michała 1985 na samsnym městnje. Kublanski djeń je nam wjele dał. Wosebje překwajpjenje bě přichad čornuški z Tansanije, kotař wěnuje so w swojim kraju dželu ze žonami. Wona postrowi přitomne žony jara lubje.

Zhromadne kofejpiče zakónči kublanskí džen. Kožda džéše spokojom a wješoła domoj. Přeprošenie Michałskeje wosady Budyšin płaći hižo džens: Michała 1985 (29. septembra) zejdźemy so na kublanskim dnju Budyskeje eforije. Kožda je wutrobnje witana.

A. Albertowa

100. narodniny

Sobotu, dnja 20. oktobra, woswieći swérny serbski wosadny, knjez Adolf Vogt w Drježdánach, swoje 100. narodniny.

Knjez Vogt narodzi so 1884 w Budyšinie a wotrosće w staršiskim domje w Mješicach. Před 1. swétovou wojnu přebywaše w Južnej Americe. W 1. 1919 wózni so w Drježdánach a mješe tam w blískosći Křížneje cyrkwy wušiwarňu a plisejownju. Při bombardowanju města w februarje 1945 zhubi wšon swój mětk a statk. Pozdži zažoži džéłarnju znowa w Drježdánach-Strehlene, kotruž nětko syn nawjeduje. Hač do zañdzenego lěta hišće sobu džélaše.

Syn a džowka bydlitaj w Drježdánach. 11 bratrow a sotrow mješe w staršiskim domje, kotrychž wšitkých přežiwi.

Serbske bože služby je stajnje swéru wotypował.

Citarjo Pomhaj Boh přeja knjezej Vogtej hišće wjele božeho žohnowanja, strowotu a derjeméče k tak žadnemu jubilej a do dalších lět.

Wosadny džen za Michałsku wosadu

Swójbne bože služby su za Michałsku wosadu hižo wěste wjerški w cyrkwinškim žiwjenju. Trěbne su džé dlešodobne přihoty wot poměrnje małeho kruha.

Planowane bě, dnja 14. oktobra přewjesť wosadne popołdnjo. Koždy bě wčipny, dokelž njeméjachmy hišće žane nazhonjenja z tajkim předewzaćom.

Tema popołdnja rěkaše: Zeznaće z Michałské wosadu.

W 14 hodž. započa so popołdnjo ze swójbnymi kemšemi. Koždy kemšer, hač stary abo młody, dosta při zastupje do cyrkwy welurowu Michałsku cyrkę připojsnenu. Tak běchu wosadni, ca. 60 džéci a 110 dorosćenych, pyšeni ze wšelakobarnymi cyrkwemi. We wołtarništu stejše wulkí molowany wobraz ze strukturou našeje wosady. Tutón wobraz bě Młoda wosada narysowała. Po spočatnym kěrlušu, liturgiji a čitanju swj. písma nauči nas naš kantor spěw: „Swjécimy džens swjedźeň a schadžujemy so ...“

Tutón spěw a hrono „Slušamy hromadze a trjebamy so“ plečeše so po cyłych kemšach a so husto spěwaše. Po přestajenju wšich wosady wuzběhnychu so wosebje te městna, w kotrychž podawa so nabožina. Při tym naspomnichu so tež te wsy, z kotrychž džéci tam na nabožinu chodža. Při přestajenju připojsny so na wulkí wobraz za kožde nabožinske městno hinakbarbna cyrkę, kotaž wotpowídowaše barbje, kotruž mějachu wosadni přityknjeni. Wězo bě so tež na hošci myslilo. Woni mějachu wosebitu barbu. Nětkole možeše so spóznać, zwotkel kožda swójba pochadźeše, hač z Chelna abo Brězowa abo, abo ...

Předowanje zložowaše so po swojim wašnju na samsnu temu: Jedne célo a

mnohe stawy, wšitke stawy su wšelake, a tola słusja wšitke k jednomu célu. Tak tež pola nas. Wšitcy přińdu wot druhdže, wšitcy pak přislušaja wulkej swójbie božej.

Přichodny wjeršk bě bazarowa předaň. Někotři wosadni běchu so na farje měsačne zešli, zo bychu wjele rjanych wěcow zhotowili, kotrež so nětk poskićowachu. Poskitk so derje předawaše, a wunošk předanje bě postajeny za nakup nowebo wołtarneho tepicha.

Džéci čakachu z wulkej žadosće na připowědzenu klankowu hru. Cyirkwinka myš powědaše wo wšelakich problemach we wosadze, tak mjez druhim:

Zdalenosće wot wsow do cyrkwy, kotrež předstajichu so derje na wulkim wobrazu, zawiňua problemy z kemšacym wotypom. Mnozy maja awto, tola nic wšitcy. Někotry wosadny so boji, narčeć wobsydlnika awta, kotryž jědže z napoł wobsadženym awtom kemši, hač by jeho sobu wzał. Njemohł jónu wobsydlnik awta so wosadneho prašeć, hač nochył sobu kemši jěć?

Spěšne miny so čas. Popołdnjo zakónči so ze zhromadnym kofejpićom, a nichčo njeswarješe na zhubjene popołdnjo. Wšitcy rozeñdžechu so z wjesotým mjezwočom a wutrobnym božemje.

A. Albertowa

Cyrkwinska hudźba w Michałskiej cyrkwi

2. adwenta, dnja 9. decembra, wotměje so w 16.30 hodž. w Michałskiej cyrkwi w Budyšinje koncert z

Ludowej adwentskej a hodownej hudźbu.

Subuskutkowacy: kurenda, Michałski cyrkwinski a Małowjelkowski chór, pozawny chór a instrumentalny kruh.

3. adwenta, dnja 16. decembra, zaklinči samsny koncert w 17.00 hodž. w cyrkwi w Małym Wjelkowje. Nawod změje knjez kantor Christfried Baumann.

Posledni džen lěta, dnja 31. decembra, wotměje so po tradiciji w 20.00 hodž. w Michałskiej cyrkwi w Budyšinje

Byrglowa hudźba k zakónčenju lěta
z hudźbu Buxtehudy, Bacha, Mendelsohn Bartholdya, Distlera a Camilla Schumanna.

Při byrglach kantor Christfried Baumann.

Naše nowiny a časopisy před 100 lětami

Z Budysina

Zañdzeniu wutoru bě so dołho wočakaný džen přibližil, na kotrymž wukaz, swobodne wokołběhanje psow zakazany, spany. Mnozy wobsedžerjo psow so džerzeć njemóžachu, swoje wjesele nad skónčenjom psowje čwěle zjawnje pokazać. Woni swojim psam wěncý, pletwa a čerwjene banty wokoło šije a za wopuš zwiazachu a je tak wupyśene na hasu puščichu. Na radostnym běhanju a skakanju psow bě widžeć, kak so zaso dobyte swobody wjesela. Zdaše so, kaž bychu wědzeli, zo je kónč dołheho stwíneho jastwu, zo njebudźa dale z wohidnym prancem a štrykom čwělowane.

Serbske Nowiny, december 1884

Z Budysina

Přez nahle taće je woda w Sprjewi nahle rostla a tu a tam škodu načiniła.

Štvortk w nocy je wulka woda móst, wot hosćenca „K třom lipam“ přez Sprjewju na ležomnosć ratarja Rjenča wjedycy, zwottorhała a hrjady a deski sobu wzała.

Serbske Nowiny, december 1984

Z Budyšina

Cyrkwinske předstejičerstwo Michałskeje wosady je w swojim posedzenju 15. decembra w přítomnosći měščanskeho radžíela Heerklotza knjezej Augustej Grollmuzej z připóznaćom jeho wjele-létnje swérneje a spróčniweje cyrkwinskiwej služby čestny dar, rjany slěborny remontoirske časnik přepodało. Na nutřkownej stronje časnikoweho wěka su napisane слова: „Z džakownosć cyrkwinske předstejičerstwo Michałskeje wosady“ a na zwonkownej stronje pismikaj „A.G.“.

Serbske Nowiny, december 1884

Z Budyšina

Městno wokoło Michałskeje cyrkwy ma so po wobzamknjenju cyrkwinskeje rady přichodne lěto zrunać a na přihodne wašnje připrawić. Murička, kotruž su na nawječornej stronje twarić započeli, budže wudospołnjenia, a cyłe městno ze štómami a kerčkami posadzene. Košty, kotrež su so z 1 200 hriwnami wobčiše, so po połojcy wot Michałskeje wosady a po druher połojcy wot měščanskeje rady nawdadža.

Serbske Nowiny, december 1884

Z Chwaćic

Ličba džéci našeje šulskeje gmejny je z lětami tak přiběrala, zo rumy tudomne ſule za nje wjace njedosahaju. Duž sebi žadachu, zo by so druhá ſula we Wulkej Dubrawje natwariła. Ministerstwo pak do tutoho žadanja zwoliło njeje, ale poruciło, zo ma so w Chwaćicach nowa, wjetša ſula twarić. Knjez wučer Wičáz, kotryž je rozwučenje wulkeje syły džéci hač dotal sam wobstaral, stož je za jednoho wučerja jara wobčežne a napinace dželo, pomocneho wučerja k podpře dóstanje.

Serbske Nowiny, december 1884

Handrij Zejler

Hodowny kěrluš

Tak je Boh lubował hrěšnu tu zemju a chudu, zo je jej zbožníka posłał, so smilił na ludu; Boža ta noc přewinje skażenia moc, wěrjacy njepřińdže k sudu.

Chwalbu, česć božu tam k pastyrjam jandželov syła na našim zbožu tež wjesoła pojda a spěwa: Spodobanie wot Boha z wysokosće, boži měr, hnada wam kćewa.

Spěwajće sobu, wy zachodnej' zemine džéci! Njebjeska lubosć k wam dele so z Christusom swěci; njebjesa so wottamku zabłyšcupo, swěća so tronej a hěći.

Z kěrlušom wysokim Knjeza a Zbožníka witaj, džakowna zemja, a rjenišej swětlosći switaj, w Bethlehemi w žlobiku džécatko spi, lubosć a hnada tam spitaj.

Hody lěta 1900

Sedí u kuchni na stolci. Moji bratři a sotry skakají wokoło mnie a haruju. Sú ciele cybnyjni a rozbudzeni. Njech sú, wšak je džensa wosebity džerí: patoržica. Koždy wokomik možeja so durje do jstwy wočinić, durje do hodowneho wjesela. Božodžesčový štomik tam budže. Bratři su jón dopołdnja z lěsa přinjesli. A dar za kóždeho tež budže. Kajki? Mój budže pisany, krasny. Tydzenie doňo sym mačeri powiedała přeco a přeco za so: „Knižku chcu k hodam méc. Hewak nico, jenož knižku. Tajku z rjanimi wobrazkami a stawizničkami, kaž ma ju susodzic Pětr.“ Mać njeje ani haj ani ně prajiła, jenož: „Pětrowi starši su burja, my chodžimy na robotu.“ Džiwna wotmowa. Što ma to z mojej knižku činić? Ach, wšojedne. Hdy nož bychmy skoro do jstwy směli!

Zaklinkota. Skónčenje! Nichto wjace njeharuje. Stupimy so wšitcy před stwine durje. A spěwamy. Spěwamy mój najlubši hodowny spěw: „Pastyrjo pojče...“ A durje so wočinja. Widžu štomik. Kak krasny je, wupyšeny, kaž by z bajki byl. Slěborne kulki zybola so w swětle swěčkow. A feňkstikle na nim wisaja. Sym widžala, zo je mać titu tuctych poprjancow pola pjekarja kupała, štuk za feňk. Ale kelko jich je? Spěnje liču: 18 feňkstiklow – to dōstanje kóždy z nas džéci dwaj. Ow, to móžu jedyn hižo k hodam zjésť! Tamny dam mačeri. Mać jón schowa a k jutram mi jón zaso da. To budže mi dobrý dar k jutram.

Ale knižka, hdže je knižka? Bratřa a sotry steja hižo wokolo blida z darami. Pohladnu na blido. Ně, tu knižka njeje. Snadž je sej ju hižo něchtó do ruki wzał? Hladam na dary, kiž maja bratřa a sotry w swojimaj rukomaj: šawl, nohajcy, fala... Knižku nictó nima. Ah, zawěsće je ju mać něhdze schowała, zo ju njebych hnydom widžala. Du k mačeri: „Mać, hdže je moja knižka?“ Mać mje k sebi stloči a praji: „Tam je twój dar.“ A přez sylzy je lědy spožnaju, swoje... drjewjancy.

Mudrość starych Serbow

Najbohatši tón, kiž najmjenje trjeba

Hody so bliža. Što pak zaso darić? Džéci maja hižom wšitko, wjèle wjace hač je dobre za nje. Blida pak dyrbja so hody zaszo zhibowac z bohatymi darami.

Džéci nauč spokojnosć, ta je za nje kubla dosć.

To je zawěsće wěrno. Spokojnosć ma přeco dosć. Ale chcemy runje hody džéci tajku spokojnosć wučić? Wězo nic! Ale po hodžach chcemy z tym hnydom započeć. Što da z nami hewak budže? Wše kamory, wše polcy a lubje su poľne čapora, droheho čapora. Hladajće tola do wopuščených pěskowych jamow, na njerjane hromady při kromach našich lěsow. Što tam do bohatstwou hinje a hniže! Tak njesmě dale hić. Wjace člowjek ma a wjace chce méc. A dokelž nje može wjace hač wšitko méc, je wón njespokojny.

Mějmy chroblosć so mjez sobu zwjesele z małymi darikami.

Njelutujmy pak z dobrymi, dušnymi słowami.

Gerhard Wirth

Baseń k serbskemu kwasej

Přečitajje sej baseń, kotaž je so w času wokoło 1. swětoweje wójny na serbskich ewangelskich kwasach přednošo-wała. Napisał je ju najskejje serbski prówocwar Arnošt Bart z Brézynki. Mi je baseń před lětami powiedała moja njeboh wówka Ema Grofina rodž. Jenkec ze Strože pola Hućiny. Jeje sotra bě w młodych lětach na służbie pola Bartec w Brézynce. Wottam je sej baseń sobu přiwjeżla. Moja wówka je baseń na kwasach přednošo-wała; bě ju tak derje nawuknyła, zo ju jako staruška hišće z pomjatką powiedaše.

Z basnju je chęci Arnošt Bart namol-wjeć, zo bychu so Serbja ze Serbami woženili a zo by so z tym serbskosc našich swjobjow a našich wjeskow zachowala.

Před krótkim zhonich ja, zo budže w tutym domje kwasna hosćina swjećena.

Tuž chcu tež ja tymaj młodymaj mandželskimaj moje zbožopřeće přinjesć.

Ja přeju Wamaj wjèle zboža, zo by so Wamaj Waju mandželstwo lepje poradžilo hač mi moje.

Přetož před krótkim so tež ja woženich, a to z jednym němskim.

Druhe holcy chětro hanjach a so jim smějach, zo so tajkemu serbskemu Józefej, tajkemu hłupemu, wudachu.

To je mój tla hinaši, tón mój luby Wenzeslaus!

Ale po krótkim času, něhdze za štyri njedžele po tym němskim kwasu,

so ta chwalba wobroći.

A tón mój luby Wenzeslaus

je jako pos wot djaboła:

Mjeta z durjemi, zo so třase stwa, lestruje, sakruje, zo so mi zastyšće.

Ja pak sebi w čopnej heli trochu wuší zatykam.

Wón pak lestruje, štož jemu jenož jazyk dosypa:

„Rindvieh, Schöps, du dummes Schaf, Ochse, Esel, wend'scher Aff.“

Ow, kak mje to tak jara boli,

kak mje hrjebje we wutrobi, zo wšitko dže po jeho woli,

ja pak ničo njeplaču.

Haj, nětk ja husto zdychuju:

„Ow, měla ja serbsku wutrobu, tak by přišlo zbože do domu,

nětk pak mam tu njezbože.“

Naše serbske Hanki móža husto tež jara zachadžeć,

a to najbóle tehdy,

hdžy muž doňho w korčmje sedžo wostanje.

Ja pak so nadžijam, zo Wy Wašu žonu z tym hněwać

njebudžeće

a tuž tež wona njebudže swarjeć trjebać.

* * *

*Zle słowo njeje sekera
a tola ranow naruba.*

Přispomjenčko

Hdyž tute číslo našeho časopisa do ruky dōstanjeće, je so nowe cyrkwienske lěto započalo. Adwentski čas je za nas wosiebje čas přihotowanja na přichad našeho Knjeza Jézusa Chrystusa. Přeju Wam, zo byše Wy w tuthy tydzenjach čas namakali na to myslíć, „kak powiatam ja tebje, moj Jézu najlubši?“ Runje tak přeju Wam, zo byše w hodownym času mér namakali so nad tym radować, zo „Jézus, naš Zbóžnik, tu je.“

W tutym wudaću wozjewimy nětko skónčenie přednoš, kijě je Kurt Latki na sobotním zeňdzenju cyrkwienskeho dnja podał. Tež stawizny cyrkwienskich dnjow maja so zaso dale pisać. Pod napismom „Mudrość starych Serbow“ budžemy nětko huscišo něsto wo serbskich přišlowach čitać.

Siegfried Albert

*A to słowo scini so čelo
a bydleše mjez nami,
a my widzachmy jeho krasnosć,
krasnosć jako jeničkeho
narodzeneho Syna wot Wótca,
polne hnady a prawdy.*

Jana 1,14

SERBSKE BOŽE SŁUŽBY

december 1984

2. 12. – 1. njedžela w adwenēce

Budyšin-Michańska: 9 hodž. kemše (Albert)
Budestecy: 14 hodž. kemše z božim wotkazanjem (G. Lazer)

9. 12. – 2. njedžela w adwenēce

Huska: 10 hodž. kemše (G. Lazer)
Bukecy: 14.30 hodž. kemše z božim wotkazanjem (G. Lazer)

16. 12. – 3. njedžela w adwenēce

Poršicy: 8.30 hodž. kemše z božim wotkazanjem (Feustel)
Rakecy: 9.30 hodž. kemše zhromadnje z Njeswačidłom (J. Lazer)
Budyšink: 10 hodž. kemše z božim wotkazanjem (Feustel)

23. 12. – 4. njedžela w adwenēce

Hrodzišče: 8.30 hodž. kemše (Malink)
Bart: 10 hodž. kemše (Malink)

25. 12. – 1. džen̄ hodow

Bukecy: 9 hodž. kemše (G. Lazer)

26. 12. – 2. džen̄ hodow

Budyšin-Michańska: 9 hodž. kemše (Albert)

30. 12. – njedžela po hodžoch

Hodžij: 10 hodž. kemše z božim wotkazanjem (Albert)

1. 1. 1985 – Nowe lěto

Budestecy: 14 hodž. kemše (Albert)

6. 1. 1985 – Swjedżeń Třoch kralow

Budyšin-Michańska: 9 hodž. kemše (Albert)

Pomhaj Boh, časopis ewangelskich Serbow. Rjaduje Konwent serbskich ewangelskich duchownych. – Ludowe nakładništvo Domowina, Budyšin, Sukelnika 27. Redaktor: sup. Siegfried Albert, 8600 Budyšin, Serbski kěrchow, tel. 42201. Ekspedicija: farar G. Lazar, 8601 Bukecy (Hochkirch), Kirchweg 3. – Lic. čo. 417 Nowinarskeho zarjada pola předsydy Ministerstwe rady NDR. – Číšć: Nowa Doba, ēliscernja Domowiny w Budyšinje (III-4-9-2074). – Wuchadźa jonkrót za měsac. Přinoški a dary na kontu: Sorbische evangelische Superintendentur Bautzen, Sp. Bautzen 4962-30-110 – Index-Nummer 3291